

Librantice | Detail mlýnu

Identifikační údaje

Adresa	Librantice
	503 46
Okres	Hradec Králové
Katalogové číslo	P 75
Katastrální území	Librantice
GPS	50° 14' 16.0" 15° 57' 37.3"
Mapová značka	Německý / Zaniklý objekt, památník
Poloha vůči obci	600 m JV od návsi
Číslo kulturní památky	
Přístupnost	Zaniklý
Rok stavby	1855
Rok zániku	1947 - rozebrán



Stručný popis

Pokorný:

Dřevěný větrný mlýn stával jižně od Librantic (na katastrální mapě z roku 1930 je vyznačen asi 570 m na JV od kříže na návsi) na pozemkové parcele č. 882 v trati Na kopcích (641), na sever u mlýna (stavební parcela č. 89) je stavení čp. 100 (642).

Mlýn postavil roku 1855 Václav Toman s tesařským mistrem z Dubence u Dvora Králové nad Labem. Byl to obilní mlýn o dvojitým složením. Josef Uhlíř (zemřel 1921) zařídil tu i okružní pilu na dříví, hlavně na tyčovinu. Mlýn pracoval ještě roku 1922, avšak chátral, až r. 1947 byl jeho posledním majitelem Fr. Žaloudkem rozbořen (643). Výška lokality je cca 271 m (644).

Tento mlýn patří k nejznámějším a je bezpochyby z nejlépe popsaných a dokumentovaných větrných mlýnů v Čechách (645). Dnes náleží pozemková parcela 882 B. Malému, Librantice čp. 100, hon má název U větráku (646).

(641) Chytilův místopis republiky Československé (Praha s.d. 1948) uvádí pro místo název Větrák.

(642) GÚ-ÚAGK, SK, katastrální mapa i.č. 4055, 1930, list III (Librantice).

(643) Dle obsáhlé zprávy archiváře Librantic J. Horáka (GÚ-ČSAV, VM-Č, sdělení z 1.3. 1956).

(644) Státní mapa 1:5000 – odvozená, list Hradec Králové 2-0, 1951.

(645) Podrobné dějiny mlýna napsal J. Horák (v rukopise „Dějiny Librantic“) a pořídil i soustředil obsáhlý archiv snímků. Jeho fotografie větrného mlýna v Libranticích též v Čs. společnosti národopisné v Praze, inventární č. 3794-3805 (Dnes v ÚEF-ČSAV). Darem J. Horáka je i 14 snímků v GÚ-ČSAV, VM-Č. Ze starší literatury uvádíme: L. Domečka-F. L. Sál, Královéhradecko, I, část 1, Hradec Králové 1928, 108; B. Vavroušek, Větrné mlýny, Zlatá Praha, ročník 34/1916-17, 322; A. Šorm, Větrný mlýn v Hrachovištech a Librantický, ČL, ročník 26/1926, 253; -jčk-, Ochrana památek, ČT, ročník 29/1927, 284; F. Starý, Zprávy o některých větrácích v severovýchodních Čechách, ČL, ročník 28/1928, 185; J. Horák, Větrný mlýn u Librantic na Královéhradecku, Zlatá Praha, ročník 46/1928-29, 495 (se 4 reprodukcemi); J. Simon, Větrný mlýn u Librantic na Královéhradecku, Krása našeho domova, ročník 35/1943, 33; u některých článků jsou fotografie. Za okupace v roce 1953 Technické museum v Praze provedlo zaměření větrného mlýna v Libranticích architektky Beerem a Jirkalem a byly zhotoveny plány a řezy, které se však zachovaly v Národním technickém muzeu jen zčásti; jedno vyhotovení měla i Státní památková správa. Zachráněny jsou i stereo-negativy z téže doby a 1 reprodukce asi z roku 1915 (Národní technické museum, č. negativu 2202-2216, reprodukce č. 2217).

(646) GÚ-ČSAV, VM-Č, sdělení MNV v Libranticích z 13.8. 1970, čj. 231/1970.

Historie

Historie obecně

Dřevěný větrný mlýn stával jižně od Librantic (na katastrální mapě z r. 1930 je vyznačen asi 570 m na JV od kříže na návsi) na pozemkové parcele č. 882 v trati Na kopcích v nadmořské výšce 271 m. Na sever od mlýna je mlynářovo stavení čp. 100, postavené někdy kolem roku 1860. Hon má stále název U větráku. Místní nazývali místo „Na povětráku“.

Mlýn postavil v roce 1855 Václav Toman s tesařským mistrem z Dubence u Dvora Králové nad Labem. Budova měla čtvercový půdorys o délce strany 5,6 m, výšku po hřeben střechy 10,7 m. Průměr větrného kola byl 16 m. Byl to obilní mlýn o dvojitým složení. Jeden z pozdějších mlynářů Josef Uhlíř zřídil ve mlýně okružní pilu na dříví, hlavně na tyčovinu.

V době světové války šrotoval obilí lidem, neboť tehdy mohl semlít každý ve mlýně jen tolik, kolik měl na „mlecím výkaze“ úřadem dovoleno.

Množství nestačilo a mouku nahrazoval i obilní šrot.

Mlýn pracoval ještě v roce 1922, ale po smrti posledního mlynáře Josefa Uhlíře (1921) chátral. Nový majitel chtěl mlýn zbořit a dřevo použít na otop. Ale Státní památkový úřad to nepovolil a začal usilovat o jeho zachování, proto jej vzal pod svoji ochranu.

4. července 1929 se přehnal krajem hrozná vichřice, která mlýnem pootočila a poničila střechu. To uspíšilo jeho konec. Nejprve se začaly bortit trámy na křídlech, která po čase upadla.

4. dubna 1940 se zřítla vlivem větru zbývající křídla se i s koncem hřídele.

V roce 1943 byla dvěma pracovníky Technického muzea v Praze provedena kompletní dokumentace celého mlýna bohužel mimo vnitřní zařízení. Celá stavba byla přesně změřena a byly vypracovány přesné a podrobné plány větrníku.

V roce 1947 koupil za 5000 K. mlýn František Žaloudek se slibem, že ho uvede do pořádku. Ale nestalo se tak a ještě téhož roku byl zbořen.

Tento mlýn patří k nejznámějším a je bezpochyby nejlépe popsán a zdokumentovaný větrný mlýn v Čechách.

Mlýn je vyobrazen na

- III. vojenské mapování - Františko-josefské (1876 - 78 - Morava a Slezsko, 1877 - 80, Čechy)

Příjmení mlynářů působících na mlýně

- Toman Václav 1855-
- Uhlíř Josef

Architektura

Stav nemovitosti

Neexistuje

Typ

Německý

Dominantní stavební konstrukce

Dřevěná

Historické prvky

Parametry

Technologie

Technologické vybavení

Popis technologického vybavení

Technologické vybavení

Stopy po neexistující mlýnské technologii

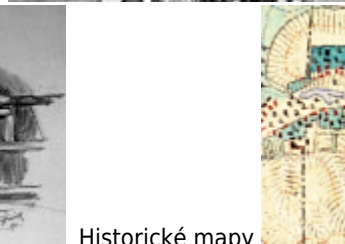
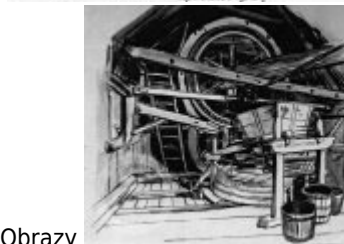
Doplňkový provoz

Doplňkový provoz - popis

Historické prvky

Parametry





Základní obrázky

Obrázky

Historické mapy

Plány - stavební a konstrukční